

BUYRAK NEFRITI KASALLIGINI XALQ TABOBATIDA DAVOLASH USULLARI

Gulshanoy Y. Dexqonova

Andijon davlat tibbiyot instituti
farmatsiya fakulteti
1-kurs talabasi

Komiljon T. Ubaydullayev

Andijon davlat tibbiyot instituti
Tibbiy kimyo kafedrası
katta o'qituvchisi

Annotatsiya

Ushbu maqolada buyrak nefriti kasalligi, uning kelib chiqish sabablari, tibbiyotda va xalq tabobatida davolash usullari ko'rib chiqiladi.

Kalit so'zlar: buyrak nefriti, pielonefrit, interstitsial nefrit, glomerulonefrit, shuntli nefrit, buyrak toshi.

Аннотация

В данной статье рассмотрен нефрит почек, его причины и методы лечения в медицине и народной медицине.

Ключевые слова: почечный нефрит, пиелонефрит, интерстициальный нефрит, гломерулонефрит, шунтирующий нефрит, камни в почках.

Abstract

This article examines kidney nephritis, its causes, and methods of treatment in medicine and folk medicine.

Key words: kidney nephritis, pyelonephritis, interstitial nephritis, glomerulonephritis, shunt nephritis, kidney stones.

KIRISH

Buyrak organizmni ichki muhiti doimiyligini (gomeostazni), suv-tuz almashinuvi, kislota ishqorlar holatining boshqarilishi, azot almashinuvi qoldiq mahsulotlarning chiqarilishi (ekskretsiya) jarayonlarda asosiy o'rin tutishi bilan belgilanadi. Buyrak nefriti, buyrak to'qimasining yallig'lanishi yoki immun yallig'lanish natijasida kelib chiqadigan diffuz shikastlanish tushuniladi. Kasallikda buyraklardagi deyarli barcha ko'ptokchalar shikastlanib, kanalchalar va tomirlar faoliyatining o'zgarishi bilan kechadi.

Piyelonefrit-siydik yo'llari va buyrak parenximasining nospetsifik infektsion kasalligi bo'lib, ko'proq buyrak interstitsial to'qimasining shikastlanishi bilan kechadi. Bu bakterial etiologiyaga ega bo'lgan buyraklarning yallig'lanishi.

Interstitsial nefrit-buyrak kanalchalari ba interstitsial to'qimalari zararlanadigan buyraklarning yallig'lanishi.

Glomerulonefrit-glomerulaning yallig'lanish kaslligi. Shuntli nefrit-buyrak koptokchalarining immunitet kompleksining asorati bilan kechadigan kasallik turi.

Kasallikni davolashda meditsina va xalq tabobatida ko'plab vositalar va usullardan foydalaniladi.

ADABIYOTLAR TAHLILI VA METODLAR

Buyrak nefrit kasalligida ,anjir-mevasini sutda 15-20 daqiqa qaynatib, suzib olinadi. Juda issiq holda kuniga 2-3 soatdan ichilsa, davo bo'ladi. Anor-buyrak, jigar, quloq, ko'z, jinsiy a'zolar, bo'g'imlar yallig'lanishida anor po'stlog'i damlamasi yaxshi yordam beradi. 2 choy qoshiq anor po'stlog'ini mayda tuyib, ustiga bir payola qaynoq suv quyiladi va suv bug'ida yarim qaynatiladi. Dokadan o'tkazib kuniga 2 maxal ovqatdan yarim soat oldin yarim piyoladan ichiladi [1.47-55-b].

Abu Ali ibn Sino "Mayizli damlama buyrak va qovuq xastaliklarida ichib turilsa, yaxshi shifo beradi" deb aytgan. Buning uchun yarim litrli choynakka bir choy qoshiq quruq choy va yarim stakan mayiz solinadi. Qaynoq suv quyib, o'rab qo'yiladi. Keyin shu damlamadan 1-2 piyola ovqatdan oldin ichib turish tavsiya etiladi. Ushbu damlamani bir oy davomida iste'mol qilish buyrakdagi shamollashni qaytaradi [2.408-415-b].

Buyrak kasalliklarida, Ibn Sino gulxayri (altea) o'simligining ildizi. bargi va urug'idan damlama tayyorlab, buyrak kasalliklarini davolashda ishlatgan. Damlamani tayyorlash uchun bir idishga 2 stakan qaynatilib sovutilgan suv quyiladi va 4 choy qoshiq gulxayrining maydalangan ildizidan solib, 8 soat olib qo'yiladi, keyin dokadan suzilib, kuniga 3-4 maxal yarim stakandan ichiladi [3.19-b].

Piyelonefrit kasallik o'tkir davrida qizilmiya (ildiz) 30 daqiqa davomida qaynatilgan choyni kuniga 4 maxal 150 ml foydalanish tavsiya etiladi, ovqatlanishdan oldin, 12 yosh va undan katta yoshdagilar uchun beriladi [4.14-b].

Igir o'simligidan tayyorlangan dorivorlar buyrak, jigar hamda o't pufak kasalliklarida siydik va o't xaydovchi vosita sifatida qo'llaniladi. Nok sharbati va undan tayyorlangan qaynatma siydik yo'llaridagi toshlarni haydovchi vosita sifatida ham tavsiya etiladi [5.220-272-b].

Isiriq urug'idan tayyorlanadigan qaynatmaning siydik haydovchi, terlatuvchi sifatida, oshqozon kasalliklarini, tutqanoq va uyqusizlikni davolash uchun ishlatilishida ham jon bor ekan. Bu muolajalar isiriq urug'i qaynatmasiga o'tgan moddalarning qovuq, ter bezlariga va oshqozon faoliyatiga ta'sir ko'rsatishiga asoslanadi [6.24-b].

Xalq tabobatida buyrak kasalliklarini davolashda makkajo'xori popugi, tirnoqgul, gazanda o't, arpabadiyon, qushtaron, oddiy bo'yardon, qirqbo'g'im kabi o'simliklarning guli, urug'i, bargi, poyasi va ildizi kabi tarkibiy qismlaridan tayyorlangan damlamalar, ekstraktlar, nastoykalar hamda boshqa biologik faol oziq ovqat qo'shilmalaridan keng foydalaniladi [7.26-b].

Shuningdek xalq tabobatida buyrak-tosh kasalligini davolashda zaytun moyidan kuniga iliq holda 2 osh qoshiqdan ovqatdan yarim soat yoki bir soat oldin ichilsa, buyrakdagi toshlarni eritib chiqarishda foyda qiladi [8.286-b].

Qovun parishon xotirlik, diqqanafas, bod, belangi, sil, kamqonlik, jigar, buyrak va qovuqdagi mayda toshlar kasalliklarini davolashda tavsiya etiladi [9.521-b].

Surunkali piolonefrit va sistitda qovoqning eti kuniga 2 mahal 50 gr dan iste'mol qilinsa, siydikni yaxshi haydaydi, buyrak dardiga shifo bo'ladi. Yangi tayyorlangan qovoq sharbatidan kuniga 3 mahal yarim stakandan ichgan bemor buyrak kasalligidan xalos bo'ladi [10.77-b].

Xulosa

Tabiiy o'simliklarning xalq tabobatidagi o'rni va buyrak kasalliklarini davolashda foydalanishga bo'lgan qiziqish zamonaviy tibbiyot amaliyotida katta ahamiyatga ega.

O'simliklar, biologik faol komponentlari tufayli uzoq vaqtdan beri salomatlikni yaxshilash va turli kasalliklarning alomatlarini yengillashtirish uchun ishlatilgan. Tabiiy o'simliklar antiseptik, yallig'lanishga qarshi, diuretik va mikroblarga qarshi xususiyatlarini o'z ichiga olgan ko'plab xususiyatlarga ega bo'lib, ularni buyrak salomatligini saqlash uchun jozibali vositalarga aylantiradi. Binobarin, xalq tabobati uning o'ziga xos an'analari aholi salomatligini ta'minlash, tibbiy sanitar yordam ko'rsatish, xususan, surunkali kasalliklar profilaktikasi, ularni davolashda sifat, xavsizlik va samaradorlik borasida amalda ko'p sinovlar o'tgan.

Odamlar qadim zamonlardan tabiat ne'matlaridan foydalana boshlagandan buyon dorivor o'tlardan kasalliklarni davolashda foydalanib kelganlar.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Аскарлов И.Р. "Табобат комуси" Тошкент "мумтоз соз" 2019й
2. Гафуров.А.С. Буйрак-тош касалигини аниқлаш ва даволаш усуллари// Экономика социум. №12 (91)2021 www.iupr.ru
3. Ҳамдамова З. Розиматов А. "500 Дардга 500 даво" Тошкент "Адабиёт учкунлари" 2014й.

4. Мелник В.М., Прохорова Л.И., Шапошникова Н.Ф., Петренко Л.А., Давыдова А.Н. Немедикаментозная терапия болезнй мочевыводящих путей и детей// Волгоград 2007 й.
5. Сатторов А.Н. “Дард борки дармон бор” Тошкент “Адабиёт учқунлари” 2016 й.
6. Шораҳимов Н. “Исирик ва халқ табобати” Тошкент ”Ўзбекистон” 1993 й.
7. Абдугаппаров Ф.С. Буйрак касалликларини даволашда фитотерапиянинг аҳамияти// Халқ табобати плус №4 (17) 2023 й 26-б.
8. Асқаров И.Р.Убайдуллаев К.Т. Халқ табобатида буйрак тоши касаллигини даволашда зайтун мойидан фойдаланиш// ФАРДУ илмий хабарлар. №5 2022 й. 284-288-б.
9. Парманкулова Ю. Сатторов А.Н. Қовуннинг ҳосиятлари// Товарлар кимёси ҳамда халқ табобати муаммолари ва истиқболлари. X халқаро илмий амалий конференция мат. Андижон, 2023, 14-15 сентябрь. 521-б.
10. Asqarov I.R. “Dalillarga asoslangan xalq tabobati usullari” Toshkent “Fan va texnologiyalar nashriyot-matbaa uyi” 2023 y